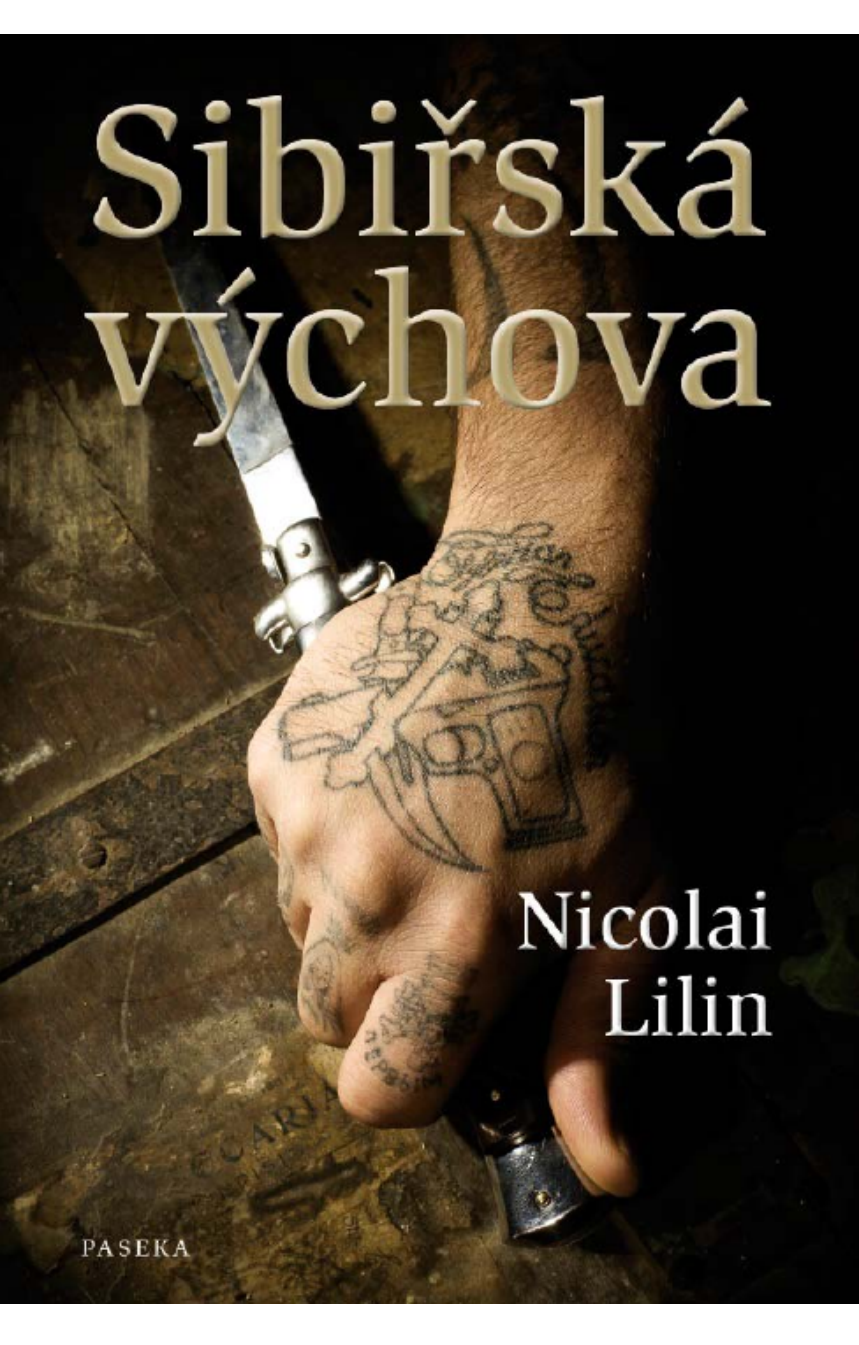

Sibiřská výchova

Nicolai
Lilin

PASEKA

SIBIŘSKÁ VÝCHOVA

Nicolai Lilin

Přeložila Alice Flemrová

PASEKA
PRAHA – LITOMYŠL

Kresby, jež tvoří doprovod textu, jsou detaily původních tetování
provedených autorem knihy.

Nicolai Lilin

Sibiřská výchova

Z italského originálu *Educazione siberiana*,
vydaného nakladatelstvím Einaudi v Turíně roku 2009,

přeložila Alice Flemrová

Technická redakce Petr Čížek

Fotografie na přebalu Stefano Fusaro – Libreidee

Fotografie autora Allphoto/Massimo Landucci

Vydalo Nakladatelství Paseka, s. r. o.

v Praze a Litomyšli roku 2014

Odpovědná redaktorka Anežka Charvátová

Knihy nakladatelství Paseka

žádejte u svých knihkupců nebo na adrese:

Nakladatelství Paseka

obchodní oddělení

Chopinova 4, 120 00 Praha 2

tel.: 222 710 750–1

e-mail: paseka@paseka.cz

Aktuální informace o knihách nakladatelství Paseka
najdete na internetové stránce www.paseka.cz

Elektronické formáty připravil KOSMAS www.kosmas.cz

EDUCAZIONE SIBERIANA

Copyright © 2009 Giulio Einaudi editore s. p. a., Torino

Translation © Alice Flemrová, 2011

epub: ISBN 978-80-7432-383-6

mobi: ISBN 978-80-7432-385-0

pdf: ISBN 978-80-7432-384-3

SIBIŘSKÁ VÝCHOVA

„Někdo si života užívá, někdo ho protrpí, a my s ním bojujeme.“

Staré rčení sibiřských urků

JÁ VÍM, ŽE BY SE TO NEMĚLO

Já vím, že by se to nemělo, ale jsem v pokušení začít od konce.

Například od toho dne, kdy jsme probíhali místnostmi rozbořené budovy a stříleli na nepřítel z tak těsné blízkosti, že jsme se ho skoro mohli dotknout rukou.

Byli jsme vyčerpaní. Paragáni se střídali, zato my sabotéri jsme nespali už tři noci. Postupovali jsme jako vlny na vodě, abychom nepříteli nedopřáli možnost si odpočinout, provést manévry, nachystat si proti nám plán. Pořád jsme bojovali, pořád.

Toho dne jsem se ocitl v posledním patře oné budovy spolu s Botkou, snažili jsme se zlikvidovat poslední těžký kulomet. Hodili jsme tam dva ruční granáty.

V prachu, který se snášel ze střechy, nebylo nic vidět, a před sebou jsme měli čtyři nepřátelské vojáky, kteří se stejně jako my motali v šedivém, špinavém mračnu, páchnoucím rozvalinami a spálenou výbušninou.

Z takové blízkosti jsme tam v Čečensku nikdy na nikoho nestříleli.

Náš kapitán mezitím v prvním patře jednoho muže zajal a osm jich složil, to všechno sám.

Když jsem vyšel s Botkou ven, byl jsem úplně ohlušený. Kapitán Nosov zrovna žádal Moskvu, aby dával pozor na arabského zajatce, zatímco on, Naběrák a Zenit půjdou zkontrolovat sklep.

Posadil jsem se na schody vedle Moskvy, před vyděšeného zajatce, který se neustále pokoušel něco nám sdělit. Moskva ho neposlouchal, chtělo se mu spát a byl unavený, tak jako my všichni. Jakmile se k němu kapitán otočil zády, Moskva vytáhl z bundy pistoli, rakouskou glocku, jednu ze svých trofejí, nasadil vrcholně arogantní výraz a střelil zajatce do hlavy a do hrudníku.

Kapitán se otočil a beze slova se na něj útrpně podíval.

Moskva si sedl vedle mrtvého a sám polomrtvý únavou mu zamáčkl oči.

Kapitán se na nás na všechny podíval, jako kdyby nás v té chvíli viděl vážně poprvé, a řekl:

„Tohle už je moc, kluci. Všichni do aut, odpočívat, za bojovou linii.“

Jeden za druhým, jako zombie, jsme se vydali k našim autům. Měl jsem tak těžkou hlavu, že jsem si byl jistý, že kdybych se zastavil, rozletěla by se mi na kusy.

Vrátili jsme se za bojovou linii do oblasti ovládané a bráněné naší pěchotou. Okamžitě jsme usnuli, já si ani nestihl svlíknout bundu a sundat boční brašny, a už jsem se propadl do tmy, jako bych byl mrtvý.

O chvíli později mě Moskva vzbudil, štouchal mě pažbou kalašnikova do bundy v úrovni hrudníku.

Pomalů a neochotně jsem otevřel oči a rozhlédl se kolem, jen s námahou jsem si vybavoval, kde to jsem. Nedokázal jsem zaostřit.

Moskva měl unavenou tvář, žvýkal kus chleba. Venku byla tma, vůbec se nedalo určit, kolik je hodin. Podíval jsem se na hodinky, ale nedokázal jsem přečíst ani čísla, všechno bylo jako v mlze.

„Co se děje, jak dlouho jsme spali?“ zeptal jsem se Moskvy vyčerpaně.

„Hovno jsme spali, bratříčku... A mám ten dojem, že budeme muset zůstat vzhůru ještě pěkně dlouho.“

Zabořil jsem tvář do dlaní a snažil se sebrat sílu, abych vstal a začal uvažovat. Potřeboval jsem spát, cítil jsem po těle strašlivou únavu. Kombinězu jsem měl špinavou a provlhlou, bunda mi smrděla potem a hlínou, byl jsem na hadry.

Moskva šel vzbudit i ostatní.

„No tak, kluci, odjíždí se hned teď... Potřebujou nás.“

Všichni byli zoufalí, nechtělo se jim vstávat. Ale s bědováním a nadávkami se vyhrabali na nohy.

Kapitán Nosov se pohyboval se sluchátkem u ucha a jeden pěšák chodil za ním jako ochočené zvíře s polní vysílačkou v tlumoku. Kapitán se rozčiloval, dokolečka opakoval kdovíkomu do vysílačky, že máme první odpočinek po třech dnech, že jsme úplně vyčerpaní. Všechno marné, protože v jednu chvíli Nosov vyštěkl tónem připomínajícím stepování:

„Ano, soudruhu důstojníku! Potvrzuji, rozkaz přijat!“

Takže nás zase posílali do první linie.

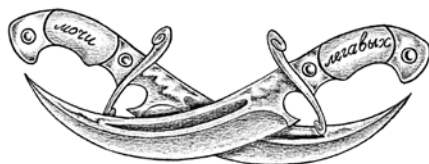
Nechtěl jsem na to ani pomyslet.

Šel jsem k plechovému barelu plnému vody. Strčil jsem do něj ruce, voda byla příjemně osvěžující, ucítil jsem lehké zamrazení. A tak jsem do barelu ponořil celou hlavu, potopil jsem ji pod vodu, zadržel dech a nechal ji tam.

Otevřel jsem v barelu oči a uviděl neproniknutelnou tmu. Vyděsil jsem se, okamžitě jsem hlavu vynořil a zhluboka se nadechl.

Ta tma, kterou jsem v barelu uviděl, na mě měla ošklivý účinek, zdálo se mi, že přesně takováhle může být smrt – temná a bez vzduchu.

Stál jsem nad tím barelem a díval se, jak se na vodě pohupuje odlesk mé tváře a mého dosud uplynulého života.

ČEPICE Z OSMI TROJÚHELNÍKŮ A VYSTŘELOVACÍ NŮŽ

V Podněstří je únor nejchladnější měsíc v roce. Fouká silný vítr a vzduch je najednou pichlavý, štípe do tváří; každý, kdo vyjde ven na ulici, je zakuklený jako mumie, děti vypadají jako panenky, navlečené do spousty oblečení, se šálami omotanými až k očím.

Obvykle strašně moc sněží, dny jsou krátké a tma se začíná snášet hodně brzy.

V tomhle měsíci jsem se narodil. Byl jsem tak zubožený, že ve staré Spartě by se mě kvůli mému fyzickému stavu nepochybně zbavili. Ale tady mě strčili do inkubátoru.

Přišel jsem na svět v osmém měsíci, nohama napřed, a měl jsem spoustu dalších abnormalit. Jedna laskavá sestřička mámě řekla, že si musí zvyknout na to, že mi nezbývá moc života. Maminka plakala a odsávala pro mě mléko, aby mi ho zanesli do inkubátoru. Pro ni to asi nebyla zrovna veselá chvíle.

Zkrátka hned od narození jsem si zřejmě nějak zvykl rodičům (vlastně spíš mamince, protože otec ve skutečnosti na všechno kašlal, vedl si svůj zločinecký život, přepadával banky a trávil spoustu času v base) způsobovat všemožné potíže a nedopřál jsem jim moc šancí vést radostný život. Ani si nevzpomínám, co všechno jsem jako malý vyvedl. Ale je to přirozené, vyrůstal jsem v nechvalně známé čtvrti, přímo v místech, kde se ve třicátých letech minulého století usadili zločinci vystěhovaní ze Sibíře. Můj život byl tam, v Benderu, mezi kriminálníky, a naše zločinem skrz naskrz prolezlá čtvrť byla jako jedna velká rodina.

Jako dítě mě hračky nezajímaly. Ve čtyřech pěti letech jsem se pro zábavu potloukal po domě a snažil se nepropást okamžik, kdy se můj děda nebo strýc dají do rozmontovávání a čištění zbraní. Čistili je často, s péčí a láskou, protože jich měli opravdu hodně. Můj strýček říkal, že zbraně jsou jako ženy, když je člověk dostatečně nehladí, ztuhnou a zradí ho.

Zbraně se v našem domě, tak jako ve všech sibiřských domech, uchovávaly na zcela přesných místech. Pistole nazývané „vlastní“, tedy ty, které sibiřští zločinci nosí stále u sebe, které používají každý den, se ukládají

v „červeném koutě“, kde visí rodinné ikony, fotky zemřelých příbuzných a všech těch, co si právě odpykávají trest ve vězení. Pod ikonami a fotografiemi je něco jako římsa přikrytá kusem červené látky, na které stojí dobrá desítka sibiřských krucifixů. Když vejde zločinec do domu, okamžitě zamíří k červenému koutu, odepne si pistoli a položí ji na římsu, poté se pokřížuje a položí na pistoli krucifix. Je to dávná tradice, která zajišťuje, aby v sibiřských domech nebyly používány zbraně – kdyby se to stalo v takovém domě už by se nesmělo dál žít. Krucifix slouží jako nějaká pečeť, která se odstraní, až když zločinec vyjde z domu.

Vlastní pistole, kterým se říká „milenska“, „teta“, „kmen“, „provaz“, obvykle nemají žádný hluboký či důležitý význam, zachází se s nimi jako s pouhou zbraní, nic víc. Nejsou to rituální předměty, jakými můžou být například „píky“, tradiční nože. Pistole je zkrátka kus železa na provozování řemesla.

Kromě vlastních pistolí jsou v domě uchovávány ještě další zbraně. Sibiřské zločinecké zbraně se dělí na dvě hlavní kategorie: na „pocitivé“ a „hříšné“. Pocitivé jsou jenom zbraně používané k lovu v lese. Podle sibiřské morálky je lov očištný proces umožňující vrátit se do stavu, v němž byl člověk, když ho Bůh stvořil. Sibiřané nikdy neloví pro potěšení, vždycky jen aby se nasýtili, a výhradně v hlubokých lesích své vlasti, v tajze. Nikdy neloví na místech, kde je možné opatřit si potravu bez zabíjení divoké zvěře. Sibiřané obvykle za celý týden strávený v lese zabijí jen jednoho divočáka, zbytek času prochodí. Lov neslouží žádným zájmům, důležité je jen přežití. Tahle doktrína ovlivňuje celý sibiřský zločinecký zákon, jelikož vytváří morální základ, kde platí pokora a prostota v činech každého jednotlivého zločince a úcta ke svobodě všech živých tvorů.

Pocitivé zbraně používané k lovu se ukládají ve zvláštní části domu nazývané „oltář“, kde se schraňují opasky pánů domu a jejich předků. Na opascích vždycky visí lovecké nože a brašny s různými talismany, předměty sibiřské pohanské magie.

Hříšné zbraně se naopak používají ke zločinným účelům. Obvykle se uchovávají ve sklepě a v různých skrýších umístěných na dvoře. Každá hříšná zbraň má někde vyrytý obrázek kříže nebo svatého ochránce a byla „pokřtěna“ v sibiřském kostele.

Sibiřané mají nejradši útočné pušky Kalašnikov. V zločineckém žargonu má každý model svoje jméno, nikdo nepoužívá zkratky nebo značky pro označení modelu, kalibru nebo typu munice. Například starý AK 47 kalibru 7,62 se jmenuje „pila“ a jeho nábojům se říká „hlavičky“.

Modernější AKS kalibru 5,45 se sklápěcí pažbou má jméno „teleskop“ a náboje jsou „třísky“. Projektily mohou být různé: ty s černou hlavičkou mají vychýlený střed a v žargonu se jim říká „špeky“; ty s bílou hlavičkou, co prorazí opancéřování, to jsou „hřebíky“; červenobílou hlavičku mají výbušné „jiskry“.

Totéž platí pro zbytek zbraní: ostřelovačským puškám se říká „rybářské pruty“ nebo „srpy“. Když mají tlumič zabudovaný v hlavni, jsou to „biče“. Tlumičům se pak říká „škrpály“, „terminály“ nebo „tetřevi“.

Podle tradice nesmějí být poctivá zbraň s hříšnou zbraní společně v jedné místnosti, jinak se totiž poctivá zbraň navěky nakazí a nemůže se dál používat, jelikož by přinesla smůlu celé rodině, takže se musí zničit pomocí zvláštního rituálu. Pohřbí se do země zabalená v prostěradle, na kterém žena porodila dítě. Podle sibiřských pověr má v sobě všechno, co je spojeno s porodem, kladnou energii, protože každé novorozené dítě je čisté, nezná hřích. Takže síla neposkrvněnosti funguje jako talisman proti neštěstí. Na místo, kde byla pohřbena kontaminovaná zbraň, se obvykle zasadí strom, a tak pokud se „prokletí“ projeví, zničí jen strom a nebude se šířit nikam dál.

V domě mých rodičů byly zbraně všude, můj děda měl pokoj plný poctivých zbraní: pušek různých kalibrů a značek, spousty nožů a munice. Do toho pokoje jsem směl vkročit jen v doprovodu dospělého, a když se mi to poštěstilo, snažil jsem se tam pobýt co nejdéle. Bral jsem zbraně do rukou, zkoumal jejich detaily, kladl jsem tisíce otázek, dokud mě nezarazili se slovy:

„Dej už pokoj s těma otázkama! Dočkej času, však vyrosteš a pak si je všechny budeš moct vyzkoušet sám...“

To se ví, že jsem se nemohl dočkat, až vyrostu.

Okouzleně jsem sledoval dědu a strýčka, jak zacházejí se zbraněmi, a když jsem se jich sám dotkl, zdálo se mi, že jsou živé.

Děda si mě často zavolal, usadil mě naproti sobě a položil na stůl starou pistoli značky Tokarev, krásnou a silnou, která mi připadala nejbáječnější ze všech zbraní na světě.

„No jen se na ni podívej,“ říkal mi, „to není obyčejná pistole, je kouzelná. Když je nablízku fízl, vystřelí na něj sama, nemusíš ani zmáčknout spoušť.“

Já jsem v kouzelnou moc té pistole skutečně věřil, a když k nám jednou vtrhli policajti na domovní prohlídku, vyvedl jsem pěknou hloupost.

Toho dne se můj otec vrátil z dlouhého pobytu ve středním Rusku, kde přepadl několik dodávek převážejících peníze. Po večeri shromáždil celou rodinu a pár nejbližších přátel, muži seděli u stolu, povídali si a probírali různé kriminální kšefty a záležitosti, zatímco ženy byly v kuchyni, kde společně myly nádobí, zpívaly sibiřské písně a smály se při vzpomínkách na příběhy z minulosti. Já seděl vedle dědy na lavici, v ruce jsem držel hrnek horkého čaje a poslouchal, co říkají dospělí. Na rozdíl od jiných komunit Sibiřané děti respektují a probírají před nimi cokoli, nevytvářejí atmosféru záhad či zákazů.

Najednou jsem uslyšel ženské výkřiky a vzápětí změl nervózních hlasů: během pár vteřin byl dům plný ozbrojených mužů se zakrytými obličejí, kteří na nás mířili kalašnikovy. Jeden z nich popošel k dědovi, přitiskl mu hlaveň na tvář a zaječel jako šílenec, hlasem naprosto vykořeněného člověka:

„Kam čumíš, ty starej parchante? Řek sem ti, abys koukal na podlahu!“

Nebyl jsem ani trochu vyděšený, žádný z těch mužů mi nenaháněl strach, protože jsem tam byl s celou svojí rodinou, připadal jsem si jako nejsilnější člověk na světě. Stůl, kolem kterého jsme seděli, obklíčili policisté mířící na nás zbraněmi. Po krátké pauze děda – aniž pohlédl policistovi do tváře, ale s hlavou pěkně vztyčenou – zavolal na babičku:

„Světlanó! Světlanó! Pojď sem, zlato, musíš ode mě něco vyřídit to-muhle sajrajt!“

Podle pravidel zločineckého chování Sibiřané nesmějí komunikovat s policisty. Je zakázáno na ně promluvit, odpovídat na jejich otázky nebo s nimi mít jakékoli styky. Zločinec se musí chovat, jako kdyby policisté neexistovali, a používat jako prostředníka ženu z rodiny nebo rodině blízkou, hlavní je, aby měla sibiřský původ. Zločinec sdělí ženě jazykem zločinců, co chce policistovi říct, a ona pak opakuje jeho slova rusky, i když policista všechno slyší, protože stojí vedle nich. Když potom policista odpoví, žena se otočí a všechno přeloží do jazyka zločinců. Zločinec se nesmí dívat policistovi do tváře, a když o něm mluví, musí ho nazývat pohrdlivými slovy jako „sajrajt“, „čokl“, „králík“, „neřád“, „parchant“, „zmetek“ a podobně.

Toho večera byl nejstarší osobou v místnosti děda, takže podle pravidel zločineckého chování náleželo právo komunikovat jemu, ostatní museli mlčet, a pokud chtěli něco říct, museli ho požádat o svolení. Můj děda byl vyhlášený svým talentem vyřešit ožehavé situace.

Z kuchyně mezitím přišla babička s barevným hadrem v ruce. Za ní moje maminka, celá roztřesená, pořád se truchlivě dívala na otce, jako kdyby umíral.

„Má drahá ženo, Bůh ti žehnej, pověz tomuhle sajrajtu, že v mém domě, dokud jsem naživu, nikdo nebude mířit bouchačkou do tváře ani mně, ani nikomu z mejch přátel... Zeptej se ho, co chceš, a řekni mu, ať pro lásku boží sklonějí ty bouchačky, jinak tu někdo skončí provrtanej jak řešeto.“

Babička začala policistovi opakovat dědečkova slova, a i když přikyvoval, aby jí naznačil, že už všechno slyšel, nezarazila se, dodržovala tradici řádně a do puntíku. Působilo to strašně nepřírozeně, jako divadlo, jenže šlo o divadlo, které se muselo sehrát, byla to věc zločinecké cti.

„Lehněte si všichni obličejem k zemi, máme příkaz k zatčení...“ policista nestačil větu dokončit, protože děda ho se širokým a trošku zlomyslným – tedy svým obvyklým – úsměvem přerušil a obrátil se na babičku:

„Ve jménu utrpení Krista našeho Pána, který zemřel a byl vzkříšen za nás hříšníky! Světlo, láska moje, zeptej se týhle blbě poldy, jestli se svejma kamarádkama náhodou nepřijela z Japonska.“

Děda použil způsob, kterým zločinci obvykle ponižují policisty: hovoří o nich v ženském rodě. Všichni zločinci se zasmáli. Děda mezitím pokračoval:

„Podle mě japonsky nevypadaj, takže asi nejsou ze stejného těsta jako kamikadze... Pročpak si teda myslej, že můžou v srdci Podolí vstoupit ozbrojený do domu poctivýho zločince ve chvíli, kdy tráví okamžiky štěstí spolu s dalšíma dobrýma lidma?“

Dědova řeč se začala měnit v to, čemu zločinci říkají „písnička“, tedy v onu krajní formu komunikace s policisty, při níž se zločinec dá do řeči, jako kdyby nahlas uvažoval, hovořil sám se sebou. Děda zkrátka vyjadřoval svoje pocity a nestaral se o odpovědi na případné otázky ani se nesnažil navázat nějaký kontakt. Tohle se dělá, když chcete policistům namluvit, že říkáte pravdu pravdoucí a neexistují žádné únikové cestičky.

„Proč kolem sebe vidím nepoctivý lidi se zakrytýma tvářema? Proč přišla tahle ničemná verbež zneuctít můj dům a dobrou víru mých příbuzných a hostů? Proč sem do naší země prostých a pokorných lidí, služebníků našeho Pána a naší Matičky pravoslavné sibiřské církve přicházejí tyhle satanášovy plivance zraňovat srdce našich milovaných žen a našich drahých dětí?“

Do místnosti mezitím vběhl další policista a obrátil se ke svému nadřízenému:

„Soudruhu kapitáne, dovolte mi podat hlášení!“

„Podejte hlášení,“ odpověděl malý podsaditý muž hlasem, který jako by přicházel ze záhrobí. Puškou přitom mířil na zátylek mého otce, který s cynickým úsměvem dál v klidu usrkával čaj a s decentním mlaskáním žvýkal maminčiny domácí ořechové bonbony.

„Venku je fůra ozbrojených lidí, zatarasili všechny přístupy k autům a vzali jako rukojmí hlídku, která strážila dopravní prostředky!“

V místnosti se rozhostilo ticho, dlouhé tíživé ticho. Ozývaly se jen dva tlumené zvuky: otcovo žvýkání bonbonů a lehké hvízdání v nemocných plicích strýčka Vitalije.

Podíval jsem se do očí policistovi stojícímu vedle mě, skrze otvory v kukle jsem viděl, že zbledl a potí se. Připomněl mi tvář nebožtíka, kterého jsem viděl pár měsíců předtím, když ho kamarádi vylovili z řeky: měl bílou kůži s černými žilami a oči připomínající hluboké špinavé jámy. Taký měl díru uprostřed čela, někdo ho střelil do hlavy. Ten policista teda žádnou díru neměl, ale jsem si jistý, že v té chvíli jsme oba dva, já i on, mysleli na totéž: jak by se mu taková pěkná díra na čele vyjímala. A i když musím přiznat, že na mě osobně tahle myšlenka neměla žádný účinek, můj zakuklený soused byl naopak zjevně velice znepokojený.

Znenadání se otevřely domovní dveře a dovnitř vtrhlo šest ozbrojených mužů, otcových a dědových kamarádů, a hrubě odstrčili policistu, který právě podal to neblahé hlášení. První byl strýček Trám, hlídač našeho rajonu, ostatní byli jeho nejbližší pomocníci. Děda už zcela ignoroval přítomnost policistů, vstal a šel Trámovi naproti.

„Pro Krista Pána a všechny svaté!“ řekl Trám, objal dědu a vřele mu stiskl ruku. „Dědečku Borisi, díky Bohu, nikomu se nic nestalo!“

„Jen se na to podívej, Tráme, to jsou časy! Nemáme klid ani ve vlastním domě!“

Trám začal mluvit na dědu, jako kdyby rekapituloval, co se stalo, ale jeho slova ve skutečnosti patřila uším policistů:

„Ale netřeba si zoufat, dědečku Borisi! Jsme tady všichni s tebou, jako vždycky ve chvílích radosti i těžkostí... Vždyť přece víš, můj milý, že bez našeho svolení do našeho domu nikdo nevstoupí ani z něj neodejde, zvlášť když má nepoctivé úmysly...“

Trám popošel ke stolu a jednoho po druhém objal všechny přítomné zločince. Když je objímal a líbal na tváře, zdravil je typickým sibiřským přáním:

„Zdraví a klid všem bratřím a mužům poctivým!“

A oni odpovídali, jak si žádá tradice:

„Smrt a prokletí fízlům a ničemům!“

Policisté nemohli dělat nic jiného, než tomu dojemnému pozdravnému obřadu přihlížet. Pušky už měli sklopené stejně jako hlavy.

Trámovi pomocníci vyzvali prostřednictvím přítomných žen policisty, aby opustili dům.

„Přeju si, aby zde přítomní fízlové opustili tenhle dům a už se do něj víckrát nevrátili. Držíme jejich přátele, které jsme zajali jako první, ale až odjedou z naší čtvrti, necháme rukojmí v klidu odejít...“ Trám hovořil velice klidným a mírumilovným hlasem, a nebýt obsahu, z jeho tónu by člověk mohl usuzovat, že vypráví něco milého a konejšivého, něco jako pohádku dětem na dobrou noc.

Policisté byli vyděšení, oknem v místnosti viděli na dvůr plný po zuby ozbrojených mužů.

Naši přátelé vytvořili ze svých těl koridor, kterým policisté jeden po druhém procházeli se sklopenou hlavou.

Byl jsem náhle plný kladných pocitů, přepadala mě chuť tancovat, křičet, zpívat a vyjádřit něco velikého, co jsem ještě nedokázal pochopit. Cítil jsem, že jsem něčeho součástí, že patřím k silnému světu, a zdálo se mi, že veškerou sílu toho světa mám teď v sobě.

Nevím jak ani proč, ale najednou jsem seskočil z lavice a upaloval jako šílený do hlavního pokoje, kde byl červený kout. Na římse tam na rudém šátku se zlatými výšivkami ležely pistole mého otce, strýčka, dědy a našich hostů. Bez rozmýšlení jsem popadl dědův bájný tokarev, rozběhl se za policisty a namířil ho na ně. Nevím, co přesně se mi v té chvíli honilo hlavou, jediné, co jsem cítil, byla jakási euforie, radost ze života. Policisté se pomalu ubírali k východu. Zastavil jsem se před jedním z nich a zadíval se na něj, oči měl unavené a zdály se zarudlé, pohled smutný, zoufalý. Vzpomínám si, že na okamžik jsem na sobě ucítil všechnu jeho nenávist. Namířil jsem na obličej, ze všech sil jsem se snažil stisknout spoušť, ale nepohnul jsem jí ani o milimetr. Ruku jsem měl čím dál tím těžší a nedokázal jsem udržet pistoli dostatečně vysoko. Otec se dal do smíchu a zavolal na mě:

„Hned sem pojď, pískle. V domě se nesmí střílet, copak to nevíš?“

Policisté odešli a jedna skupina zločinců je vyprovodila až na hranice čtvrti, a když se pak eskorta vrátila, vyrazilo k městu i auto s policisty drženými jako rukojmí. Před ním ale jelo auto Trámových kamarádů, pomalu, aby policisté nemohli zrychlit a lidé je tak mohli pěkně v klidu urážet a vyprovodit je ven z naší čtvrti jakýmsi obřadem oslavujícím ví-

těžství. Před odjezdem někdo přivázal vřadu za auto šňůru s pověšeným prádlem: kalhotky, podprsenky, ručníčky, hadry a taky jedno moje tričko, otcův příspěvek k posměšnému dílu. Spousta lidí se vyhrnula z domů, aby nepropásla podívanou na prádlo vlnící se jako had. Děti běžely za autem a snažily se do něj strefit kameny.

„Jen se podívejte na ty hnusný fyzly! Přijeli do Podolí ukrást nám spodárky!“ křičel někdo ze zástupu a doprovázel komentář hvízdáním a nadávkami.

„Ale k čemu jim budou? Je vidět, že pánové z vlády přestali dávat svým psům kost! Zůstali dokonce bez spodárů!“

„A co je na tom špatného, bratři, být chudí a nemoct si dovolit ani spodárky? Stačí, když k nám přijdou s poctivými úmysly a jako praví muži, s odkrytou tváří, a my každému z nich věnujeme jedny pěkný sibiřský spodárky!“

„To se ví, že jim je věnujeme, jen nás musej upozornit chvíli předem, aby nám dopřáli čas jim je naplnit, ty spodárky!“

Tohle vykřikovali lidi, rozesmátý dav. Dědeček Kaštan si dokonce přinesl z domova harmoniku, kráčel za autem a hrál a zpíval. Pár žen se dalo do tance, dědeček z plna hrdla vyřvával starou sibiřskou píseň, zvedal hlavu v čepici z osmi trojúhelníků k nebi a zavíral oči jako slepec:

Bratříčku Amure i ty, Leno, sestro má, mluv se mnou*,
od severu k jihu já projel jsem zemi svou.
Vlaky jsem přepadal, puška má zpívala,
fyzly jsem zabíjel, tajga je sčítala.

Ted' když jsem v nesnázích, Pane náš na kříži, pomoz mi
a sílu v ruce sevřít pistoli dodej mi.
Všude jsou chlupatí, matičko Sibiři,
matičko Sibiři, život můj ušetři.

Já jsem taky utíkal a zpíval a nepřetržitě jsem si narovnával kšilt čepice osmitrojúhelníkovky, která mi byla moc veliká a pořád mi sjížděla přes oči.

Den na to mě ale chuť zpívat dočista přešla, když mi otec dal pořádně za vyučenou svojí pádnou rukou. Porušil jsem tři posvátná pravidla: vzal jsem do ruky zbraň bez dovolení dospělého; sebral jsem ji z červeného

* Lena a Amur jsou jména dvou velkých sibiřských řek. Podle tradice je zločinecké štěstí vázáno na tyto řeky, jsou uctívány jako božstva, jsou jim přinášeny dary a jsou žádány o pomoc při provozování kriminální činnosti. Připomíná je bezpočet pořekadel, pohádek, písní a básní. O zločinci, který má štěstí, se říká, že „jeho osud unášej proud Lenu“.

kouta a sundal přitom kříž, který na ni položil můj děda (pouze osoba, která kříž na zbraň položí, ho z ní může zase sejmut); a konečně, pokoušel jsem se vystřelit v domě.

Po otcově výprasku jsem měl zadek i záda v jednom ohni, a tak jsem si šel jako vždycky pro útěchu k dědovi. Děda se tvářil vážně, ale lehký úsměv, který mu čas od času přeběhl po tváři, znamenal jen jediné: moje problémy snad nejsou tak vážné, jak se mohlo zdát. Vedl ke mně dlouhou řeč, jejíž podstatou bylo, že jsem udělal něco moc hloupého. A když jsem se ho zeptal, proč ta kouzelná pistole nevystřelila na policisty sama, řekl mi, že kouzlo účinkuje jenom tehdy, když je použita k něčemu chytrému a se svolením dospělých. V tu chvíli jsem začal mít podezření, že mi děda říká věci trochu jinak, než jak se ve skutečnosti mají, protože se mi nezamlouvala představa kouzla, které funguje jen se svolením dospělých...

Od té doby jsem přestal myslet na kouzla a začal jsem pozorněji sledovat pohyby strýčkových a dědových rukou, když manipulovali s pistolemi, a brzy jsem objevil funkci toho veledůležitého mechanismu každé zbraně, kterému se říká pojistka.

V sibiřské komunitě se učíte zabíjet od malička. Naše životní filozofie má těsný vztah ke smrti, děti se učí, že nebezpečí a smrt jsou věci svázané s existencí, a tudíž vzít někomu život nebo zemřít je normální, pokud je k tomu nějaký pádný důvod. Naučit někoho umírat nelze, protože jak je jednou věc hotová, už není cesty zpátky, z věčnosti ještě nikdo nezavolal, aby povyprávěl, jaké to tam je. Ale naučit někoho, jak žít s hrozbou smrti, jak „pokoušet“ osud, není těžké. Spousta sibiřských pohádek vypráví o smrtelném střetu mezi zločinci a zástupci vládní moci, o nebezpečnostech, jimž člověk čelí každý den důstojně a poctivě, o štěstí těch, kdo nakonec ukořistí lup a zůstanou naživu, a o „světlé památce“ těch, kdo zemřeli, aniž opustili přátele v nouzi. Prostřednictvím těchto pohádek se děti učí hodnotám, které dávají smysl životu sibiřských zločinců: úctě, odvaze, přátelství, oddanosti. Ve věku kolem pěti šesti let prokazují sibiřské děti odhodlanost a vážnost, jakou by jim mohli v jiných komunitách závidět i dospělí. A na takhle pevných základech se staví výchova k zabíjení, k fyzickému útoku na živého tvora.

Otec s sebou obvykle bere dítě už od malička, aby mu ukázal, jak se zabíjejí zvířata na dvoře: slepice, husy, vepři. Dítě si tak zvykne na krev, na *detaily* zabíjení. Později, když je mu asi šest sedm let, dostane možnost, aby samo zabilo nějaké malé zvíře. V tomhle výchovném procesu není

prostor pro úchytky a nedostatky, jako je sadismus nebo zbabělost. Dítě je vychovááno a vedeno tak, aby si mohlo plně uvědomovat svoje činy, a především důvody a hlubší významy, které se za jeho činy skrývají.

Když se zabíjí větší zvíře jako vepř, vůl nebo kráva, dítěti je většinou dovoleno procvičovat se na mršině, aby našlo ten správný způsob, jak zasadit ránu nožem. Otec nás často s bratrem vodil do velikého řeznictví a učil nás, jak zacházet s nožem, na prasatech visících na hácích. Ruka získá rozhodnost a zkušenost teprve dlouhým cvičením.

Přibližně ve věku deseti let se dítě plně zařadí do klanu nezletilých, který aktivně spolupracuje se zločinci ze sibiřské komunity. Tam má možnost poprvé čelit nespočtu různých situací zločineckého života. Větší děti učí ty menší, jak se mají chovat, ve rvačkách a sporech a při urovnávání vztahů s nezletilými z jiných komunit se každý kluk otrká.

Sibiřští kluci mají často ve třinácti čtrnácti letech záznamy v trestním rejstříku, a tedy i zkušenost s vězením pro mladistvé, což je velice důležitá, ba dokonce zásadní zkušenost pro utváření charakteru a pro nabytí osobního náhledu na svět. V tomhle věku už mají mnozí Sibiřané za sebou ilegální obchody, vraždu nebo aspoň pokus o vraždu. A všichni dokážou komunikovat uvnitř zločinecké komunity a následovat, předávat a chránit základy a principy sibiřského zločineckého kodexu.

Jednou si mě otec zavolal do zahrady:

„Pojď sem, písle! A vem si s sebou nůž!“

Vzal jsem si kuchyňský nůž, který jsem obvykle používal k zabíjení hus a slepic, a utíkal na zahradu. Pod velkým starým ořešákem tam seděl můj otec, jeho kamarád strýček Alexandr, kterému všichni říkali Kámen, a můj strýček Vitalij. Mluvili o holubech, skutečné vášni každého sibiřského zločince. Strýček Vitalij svíral v rukou holuba, rozevíral mu křídlo, ukazoval je mému otci a Kamenovi a něco jim vysvětloval.

„Nikolaji, synku, zabij slípku a odnes ji své matce. Řekni jí, ať ji oškube a uvaří na večer polívku, strýček Kámen se u nás zdrží na kus řeči.“

„Na kus řeči“ znamená, že muži z rodiny společně popíjejí a jedí celou noc až do fyzického vyčerpání, dokud jeden po druhém únavou nepadnou. Když se muži sejdou na kus řeči, nikdo je neruší, všichni si hledí svého a tváří se, jako kdyby místo, kde se schůzka koná, vůbec neexistovalo.

Utíkal jsem do kurníku na konci zahrady a popadl první kuře, na které jsem natrefil. Bylo to normální kuře, narezlé, dost vykrmené a velice klidné. Chytil jsem ho a zamířil s ním k nedalekému špalku, na kterém jsme

kuřatům sekali hlavy. Nepokoušelo se utéct a nevypadalo znepokojeně, naopak, rozhlíželo se kolem sebe, jako kdyby bylo na výletě. Popadl jsem ho pod krkem a položil na špalek, ale když jsem zvedl nůž do výšky, abych mu zasadil smrtící ránu, kuře sebou začalo divoce škubat, až se mu podařilo vysvobodit se z mého sevření, a dokonce mě pěkně kloplo do hlavy. Ztratil jsem rovnováhu a kecnul jsem si na zadek: přemohlo mě kuře. Hned vzápětí jsem si všiml, že otec s ostatními můj výstup sledují. Strýček Vitalij se smál, i Kámen měl ve tváři cosi jako úsměv, zato můj otec byl vážný jako nikdy, vstal a vydal se směrem ke mně.

„Vstávej, vrahu! Dej mi ten nůž, já ti ukážu, jak se to dělá!“ a zamířil ke kuřeti, které mezitím hrabalo v zemi pár metrů od místa, kde se odehrála ta komedie. Když otec došel až k němu, celý se nahrbil jako tygr chystající se lapit kořist; kuře si dál v klidu hrabalo v zemi, z důvodů, které znalo jen ono. V jedné chvíli udělal otec hbitý pohyb, aby je chytil, ale kuře zopakovalo předchozí akci, bleskurychle uniklo otcovu sevření a klovlo ho do obličeje, přímo pod oko.

„Nejsvětější Panno! Zasáhlo mě do oka!“ zařval otec a strýček s Kamenem v tu ránu vyskočili z lavičky pod ořešákem a utíkali k němu. Strýček Vitalij ale nejdřív vrátil holoubka do klece a klec zavěsil pár metrů nad zemí, aby byla z dosahu naší kočky Murky, která strašně ráda zabíjela holoubky, a proto se věčně motala kolem strýčka Vitalije, ten měl totiž s holoubky co do činění celý den.

Dospělí se pokoušeli kuře usmrtit, ale kuře si pořád zachovávalo klid a pokaždé se mu naprosto účinně podařilo utéct. Po čtvrt hodině marných pokusů byli všichni tři muži u konce s dechem a dívali se na kuře, jak se dál a stejně rozhodně jako prve hrabe v zemi a hledí si svých kuřecích věcí. Otec se na mě usmál a řekl:

„Necháme to kuře naživu. Nikdy ho nezabijeme: ať si je tady na zahradě a dělá si tu, co se mu zlíbí.“

Večer jsem vyprávěl dědovi, co se stalo. Strašně se smál a pak se mě zeptal, jestli souhlasím s otcovým rozhodnutím. Odpověděl jsem mu otázkou:

„Proč dostane svobodu tohle kuře, a ostatní ne?“

Děda na mě s úsměvem pohlédl a řekl:

„Jen ten, kdo si skutečně cení života a svobody a bojuje až do poslední chvíle, si zaslouží žít svobodně. I když je to jen obyčejný kuře.“

Chvilku jsem o tom přemítal a pak jsem se ho zeptal:

„A co když budou jednoho dne všechny kuřata jako tohle?“

Děda se dlouze odmlčel a potom mi řekl:

„Pak si budeme muset zvyknout večereť bez kuřecí polívky...“

Pojem svobody je pro Sibiřany posvátný.

Když mi bylo šest, vzal mě strýček Vitalij na návštěvu k jednomu svému kamarádovi, kterého jsem nikdy předtím neviděl, protože když jsem se narodil, seděl už ve vězení a odpykával si dlouhý trest. Jmenoval se Alexandr, ale strýček mu říkal „Ježku“.

Ježka propustili zrovna ten den, po patnácti letech v base. Mezi Sibiřany bylo zvykem, že první, kdo šli navštívit čerstvě propuštěného trestance, s sebou brali děti: bylo to jakési přání všeho dobrého, něco jako talisman do dalšího života, svobodného a zločinného. Přítomnost dětí slouží k tomu, aby lidé, kteří byli dlouho vyloučeni ze společnosti, pochopili, že svět má přesto budoucnost a že to, co vykonali, jejich ideály a jejich zločinecká výchova nebyly a nebudou nikdy zapomenuty. Já jsem samozřejmě ničemu z toho všeho nerozuměl a byl jsem jen zvědavý na setkání s tím člověkem.

V naší čtvrti lidi končili ve vězení nebo z něj právě vycházeli den co den, a tak pro nás kluky nebylo nic divného na člověku, který seděl v base, byli jsme vychováváni, abychom byli připravení, že tam skončíme taky, a byli jsme zvyklí mluvit o base jako o něčem naprosto normálním, tak jako si jiní kluci povídají o vojně nebo o tom, co budou dělat, až vyrostou. Ale v některých případech nabývaly postavy trestanců v našich vyprávěních hrdinských rozměrů, stávaly se vzory, kterým jsme se chtěli podobat stůj co stůj: chtěli jsme žít jejich dobrodružné životy jiskřící zločineckým kouzlem, životy, o nichž jsme slyšeli vyprávět dospělé a pak jsme si o nich vyprávěli sami, přičemž jsme často a rádi upravovali detaily, aby se ty příběhy víc podobaly pohádkám nebo fantastickým příběhům. Ježek byl jedním z nich: byl mýtus, jedna z postav, kterými se živila naše mladistvá představitivost. Říkalo se o něm, že byl ještě nezletilý, když ho přijali jako lupiče do jedné z nejslavnějších band naší komunity, složené ze starých a ctihodných sibiřských zločinců a vedené další legendární postavou, všeobecně známou jako Tajga.

Tajga byl dokonalý příklad čistokrevného sibiřského zločince: byl synem rodičů-zločinců, jako malý se účastnil přepadávání obrněných vlaků převážejících peníze a zabil spoustu policistů. Kolovala o něm řada pohádkových příběhů, ve kterých vystupoval jako moudrý a mocný zločinec schopný dokonale provozovat protizákonnou činnost a současně, jelikož

byl velice pokorný a lidský, pomáhat slabším a trestat jakoukoli nespravedlnost.

Tajga už byl starý, když se setkal s Ježkem, který byl sirotek. Pomohl mu po svém, vštipil mu kriminální zákony a morálku a brzy byl Ježek pro něj jako vlastní vnuk. Ježek si ostatně dovedl získat jeho uznání.

Jednou ho spolu s dalšími pěti zločinci obklíčila policie, nebylo úniku, všichni z jeho bandy patřili ke staré sibiřské víře, takže živé by je nedostali, odolávali by až do vítězného konce nebo do posledního dechu. Ostatním se Ježka, ještě tak mladého, zželelo, a tak mu navrhli, aby utekl, a nabídli mu bezpečnou únikovou cestu, ale on z úcty k nim odmítl. Byli si jistí, že tam všichni zemřou, policisté svírali obklíčení, ale Ježek pak v jednu chvíli provedl něco moc mazaného: schoval samopal za záda a s vyděšeným křikem se vrhl k policistům a prosil je o pomoc, jako kdyby byl náhodnou obětí, která nemá se záležitostí mezi zločinci a policií nic společného. Policajti ho nechali projít, a jakmile se Ježek ocitl za jejich zády, vytáhl samopal a všechny je oddělal. Díky němu se staří zachránili a Ježek se stal stálým členem jejich bandy a získal všechna práva dospělého zločince. Pro nás kluky to byl vzor: mladistvý, který dokáže prosadit své slovo na roveň slovu dospělých, je vzácnost.

Ježek skončil v kriminále až později, když mu bylo asi třicet, za pokus o vraždu policisty. Scházeli svědkové i důkazy, ale dostali ho na článek zákona o „účasti na zločinném spolčení“, kdy jako důkaz stačily dvě pistole zabavené u něj doma a pár záznamů v trestním rejstříku: na základě dohody s policajty mohl soudce natáhnout rozsudek až na pětadvacet let v různých trestných režimech. Spravedlnost v SSSR nebyla vůbec slepá, občas se dokonce zdálo, že si nás všechny prohlíží pod mikroskopem.

Můj strýček byl Ježkův kamarád, v kriminále patřili do stejné „rodiny“, a jelikož strýček vyšel ven dřív, vydal se jednoho dne do domu starého Tajgy, který už byl na smrtelné posteli, aby mu vyřídil pozdravy od adoptivního vnuka. Tajga před smrtí strýčkovi požehnal a řekl, že první mužský potomek, který se v naší rodině narodí, musí nosit jméno mého praděda Nikolaje, s nímž se zamlada přátelil, než ho pak ve věku sedmadvaceti let zastřelili policajti. A první syn, který se po pěti letech narodil, jsem byl já.

Šli jsme tam se strýčkem Vitalijem pěšky, nebylo to daleko, asi půlhodina chůze. Ježek neměl vlastní dům, bydlel u starého zločince zvaného „Ovar“ v domě na kraji naší čtvrti, blízko polí, kde řeka dělala širokou zatáčku a ztrácela se v lesích.

Branka byla otevěřená. Bylo léto a panovalo pořádné horko; na dvorku pod pergolou s vinnou révou, která vytvářela příjemný stín, seděli Ovar s Ježkem. Popíjeli „kvas“, osvěžující nápoj z černého chleba a kvasnic. Pronikavá vůně kvasu člověka v tom nehybném, horkém vzduchu hned praštila do nosu.

Jakmile jsme vešli, Ježek vstal ze židle a běžel strýčkovi vstříc: objali se a třikrát se políbili na tváře, jak je tam u nás zvykem.

„Tak co, starej vlku, dokážeš ještě kousat? Nevylámali ti fízlové všechny zuby?“ zeptal se Ježek, jako kdyby z lochu právě vyšel strýček, a ne on.

Ale já věděl, proč to říká. Strýček se poslední rok v kriminále dostal do ošklivého maléru. Napadl dozorce kvůli cti, bránil jednoho starého zločince, kterého zmlátil fízl, a bachaři se mu pomstili nelidským mučením, dlouho a surově ho bili a potom ho namočili a nechali uprostřed zimy celou noc venku. Strýček onemocněl a naštěstí to přežil, ale na jeho zdraví to zanechalo následky, měl chronické astma a shnilou plíci, takže děda si z něj pořád dělal legraci a říkal, že vytáhl z basy jen polovinu syna, ta druhá tam zůstala a hnije tam navěky.

„Ani ty už nejsi žádněj mladík, stal se z tebe šerednej dědek! Kdes nechal svý nejlepší roky?“ odpověděl mu strýček a láskyplně si ho prohlížel. Bylo vidět, že ti dva jsou dobří přátelé.

„A kdo je tohle pískle, snad to není Jurijův syn?“ Ježek se na mě upřeně díval a šklebil se.

„No jo, to je můj synovec. Pojmenovali jsme ho Nikolaj, jak si to přál starý Tajga, ať je mu země lehká jako peříčko...“

Ježek se ke mně sehnul, měl jsem jeho tvář přímo před sebou, pozorně se mi zadíval do očí a já pohled opětoval. Měl velice světlé oči, skoro bílé, s lehoučkou stopou bleděmodré; nepřipadaly mi ani lidské, ale mocně vzbuzovaly moji zvědavost a já do nich upřeně hleděl, jako by měly každou chvíli změnit barvu.

Pak mi Ježek položil ruku na hlavu, pocuchal mi vlasy a já se na něj usmál jako na člena rodiny.

„Bude z něj vrah, z kluka, je z naší rasy, Pánbůh mu požehnej.“

„Je bystřej...“ řekl strýček s pýchou v hlase, „Kolymo, chlapče, zarecituj strýčku Ježkovi a strýčku Ovarovi báseň o utopenci!“

To byla nejoblíbenější báseň strýčka Vitalije. Pokaždé když se opil a chtěl jít zabít nějakého fízla, tak mě babička s dědou posílali za ním recitovat mu tu báseň jako nějakou terapii, aby ho zastavili. A já recitoval, a on se okamžitě zklidnil, začal si se mnou povídat a odložil pistoli:

„No dobře, vždyť o nic nejde, voddělám je zejtra, neřády jedny hnusný, pověz mi ji ještě jednou...“ A já jsem spustil zase od začátku a pak ještě a ještě jednou, dokud neusnul. Teprve potom vešli do pokoje děda s bačičkou a pistoli odnesli.

Tu báseň napsal slavný Puškin. Vypráví se v ní o chudém rybáři, v jehož sítích uvízl utopenec. Rybář ve strachu z následků hodí mrtvolu zpátky do vody, ale utopencův duch ho začne noc co noc navštěvovat, protože dokud nebude tělo pohřbeno v zemi pod křížem, nemůže duch odpočívat v pokoji.

Byl to moc krásný a zároveň strašidelný příběh, ale vůbec netuším, proč se strýčkovi tolik líbil.

Buď jak buď, nestydl jsem se přednášet básně před lidmi, dokonce se mi to líbilo, připadal jsem si důležitý a ve středu pozornosti.

A tak jsem nabral do plic trochu vzduchu, začal jsem deklamovat a snažil jsem se o co nejpůsobivější přednes, měnil jsem zabarvení hlasu a pomáhal si i gesty:

„K chalupě se děti řítí, křičí jako na lesy: ‚Utopence máme v síti! Honem, táto! Tak kde jsi?‘ ‚Utopence? Nic tam není. Dejte pokoj, haranti. To by bylo nadělení. Ať ho peklo zatratí. Tohle smrdí po arestu, na to nemám náladu. Dělej, stará. Dej mi vestu. Omrknu to. Já tam jdu... Kde ho máte?‘ ‚Tuhle, táto.‘ A opravdu. Nablízku leží mrtvý, samé bláto, v mokré síti na písku. Napučené a děsné tělo zmodralo už úplně...“

Když jsem skončil, zatleskali mi. Strýček byl ze všech nejspokojenější, hladil mě po hlavě se slovy:

„Co jsem vám povídal? Je to génus.“

Starý Ovar nás posadil ke stolu pod pergolou a šel nám pro sklenice.

Ježek se mě zeptal:

„Pověz mi, Kolymo, máš už píku?“

Při slově „píka“ mi zajiskřilo v očích a byl jsem ostražitý jako tygr na lovu: žádnou píku jsem neměl, neměl ji ani nikdo z mých kamarádů, obvykle ji člověk získá později, až tak kolem deseti dvanácti let.

Píka se říká historické zbrani sibiřských zločinců, je to vystřelovací nůž s dlouhou tenkou čepelí a váže se k němu spousta zvyků a tradičních obřadů naší zločinecké komunity.

Píku si nemůžete koupit ani ji získat z vlastní vůle, musíte si ji zasloužit.

Každý mladý zločinec může dostat píku darem od dospělého zločince, ale nesmí to být jeho příbuzný.

Darovaná píka se stává jakýmsi osobním symbolem kultu tak jako v křesťanském společenství kříž.

Píka má i kouzelné schopnosti: je jich nespočet!

Když je někdo nemocný, a zejména když trpí, vloží se mu pod matraci otevřená píka, čepelí ven. Podle pověr čepel utne bolest a nasaje ji do sebe jako houba. Navíc když je tou čepelí pak zasažen nepřítel, nashromážděná bolest vytryskne do rány a on trpí ještě víc.

Pupeční šňůra novorozeňat se přerezává píkou, která však noc předtím zůstala otevřená na místě, kde spí kočky.

Na zpečetění významných dohod mezi dvěma osobami – příměří, přátelství nebo bratrství – se zločinci řízou do ruky stejnou píkou, a tu pak u sebe schová třetí osoba: jakýsi svědek jejich úmluvy. Kdo dohodu poruší, bude tou píkou zabít.

Když zločinec zemře, některý z kamarádů jeho píku rozlomí: jedna část, čepel, se uloží do hrobu, obvykle pod hlavu mrtvého, rukojeť si schovají nejbližší příbuzní. Když je třeba se s mrtvým spojit, požádat ho o radu nebo o vykonání zázraku, příbuzní rukojeť vytáhnou a položí ji do červeného kouta pod ikony. Mrtvý se tak stává jakýmsi přímým spojením mezi živými a Bohem.

Píka si uchovává svou moc jenom v rukou sibiřského zločince, který při jejím používání dodržuje pravidla zločinecké komunity. Když se cizí píky zmocní mrzká osoba, zbraň jí přinese neštěstí: z toho vzniklo naše rčení „zničit něco, jako píka zničí špatného pána“.

Když je zločinec v nebezpečí, jeho píka ho může upozornit mnoha způsoby: čepel sama od sebe vystřelí nebo se zahřeje nebo se začne chvět; někteří lidé tvrdí, že dokonce dokáže i zahvízdat.

Když se píka zlomí, znamená to, že je někde mrtvý, který nemůže dojít klidu, a tak se nabízejí dary ikonám nebo je v modlitbách pamatováno na zemřelé příbuzné a přátele, chodí se na hřbitovy, mrtví jsou připomínáni v rodinných rozhovorech, ve kterých se o nich vypráví hlavně dětem.

Ze všech těchto důvodů se mi při slově „píka“ rozzářily oči. Vlastnit píku znamená být odměněn dospělými, mít něco, co vás navždycky svazuje s jejich světem.

Otázka, kterou mi Ježek položil, byla jasným znamením toho, že se mi má stát něco neuvěřitelného, mně, šestiletému klukovi. Legendární zločinec se mi chystal věnovat píku, moji první píku. V něco takového jsem nedoufal, ani jsem si to nedokázal představit, a najednou, zničehonic, se přede mnou rýsovala možnost, že budu vlastnit ten posvátný symbol,